

Kirje

13.8.2021

21-1948

Sosiaali- ja terveysministeriö

OKM:n ehdotukset koronapassin valmistelusta

Koronapassin käyttöönottoa koskeva tarve opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla on vahvasti kytköksissä tartuntatautilain 58 §:n mukaisiin yleisötilaisuuksia koskeviin rajoituksiin, 58 d §:n mukaisiin asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käyttöä koskeviin rajoituksiin sekä 58 g §:n mukaisiin tilojen sulkemisiin. Koronapassin käyttö voisi toimia lievempänä vaihtoehtona esimerkiksi lähikontaktin välttämistä koskevalle velvoitteelle tai yleisötilaisuuksissa yleisön määrää koskeville rajoituksille. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että koronapassi tulisi kytkeä tartuntatautilain 58, 58 d §:n ja 58 g §:n säännöksiin niin, että säännösten mukaisissa rajoituspäätöksissä voitaisiin asettaa koronapassin edellyttäminen vaihtoehdoksi lähikontaktin välttämistä koskevalle velvoitteelle, yleisön määrää koskeville tai muille vastaaville rajoituksille tai tilojen sulkemiselle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että koronapassin käyttöönottoa tulisi selvittää ja valmistella seuraavien tapahtumien ja toimintojen osalta:

1) Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoalan yleisötilaisuudet

- Esittävän taiteen esitykset (teatteri, ooppera, konsertit, tanssi- ja sirkustaiteen esitykset, muut esittävän taiteen esitykset)
- Elokuvaesitykset
- Näyttelyiden avajaiset, kirja- ja teosesittelyt, kulttuurialan esitelmä- ja keskustelutilaisuudet sekä muut vastaavat kulttuurialan yleisötilaisuudet
- Liikunta- ja urheilutapahtumat (ottelut, kilpailut ja muut tapahtumat sisältäen yleisötilaisuudet ja harrastustapahtumat)
- Nuorisoalan tapahtumat (leiri-, yleisö-, esiintymis-, kilpailu- ja koulutustapahtumat)

Kaikki edellä mainitut kuuluvat pääosin yleisötilaisuuden käsitteen ja tartuntatautilain 58 ja 58 d §:n soveltamisalan piiriin. Opetus- ja kulttuuriministeriön käsityksen mukaan näiden tilaisuuksien terveysturvallisuuden kannalta olennaisia ovat ennen kaikkea yleisön olosuhteet (esim. katsomon järjestelyt) tapahtumassa, ei niinkään se, minkä tyyppistä esitystä tai toimintaa yleisön edessä harjoitetaan. Keskeisimpiä seikkoja lienevät: 1) järjestetäänkö tapahtuma ulkona vai sisätiloissa ja 2) onko yleisölle osoitettu istuma- tai seisomapaikat vai liikkuko yleisö vapaasti.

Vastaavan kaltaisia yleisötilaisuuksia järjestetään myös muiden ministeriöiden toimialoilla (esim. MMM, hevosurheilutapahtumat).

2) Liikuntapaikat ja eräät kulttuuritilat

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

29 516 001
35 829 516 001

91 359 335
+358 9 135 9335

kirjaamo@minedu.fi

- Liikuntapaikat (mm. uimahallit, maauimalat, kylpylät, kuntosalit)
- Museot
- Kirjastot

Tilojen käyttöä voidaan rajoittaa tartuntatautilain 58 d §:n nojalla. Tartuntatautilain 58 g §:n nojalla voidaan sulkea väliaikaisesti mm. liikuntatiloja ja ryhmäharrastuksiin käytettyjä tiloja. Museot ja kirjastot ovat ajoittain olleet suljettuina suositusten perusteella ja/tai laitosta ylläpitävän kunnan tai valtion viranomaisen päätöksen perusteella. Yleisten kirjastojen osalta valmistelussa tulee ottaa huomioon, että kyse on palvelusta, jonka järjestäminen kuuluu kunnan lakisääteisiin tehtäviin.

Koronapassin edellyttäminen voisi olla perusteltua siinä tapauksessa, että tilat muuten jouduttaisiin sulkemaan tai niiden käyttöä olennaisesti rajoittamaan.

3) Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoalan harrastustoiminta

Koronapassin soveltuvuus ja tarve tulisi arvioida myös harrastustoiminnassa. Harrastustoimintaa on pitkälti rajoitettu harrastustoimintaan käytettävien tilojen kautta. Tartuntatautilain mukaisten rajoitusten lisäksi kuntien päätöksillä omien tilojensa käytön rajoittamisesta on ollut keskeinen merkitys.

Koronapassin edellyttäminen voisi olla perusteltua, jos toiminta muuten jouduttaisiin koronarajoitusten vuoksi keskeyttämään tai siihen kohdistuisi muuten huomattavia rajoituksia.

Tarkemmat rajaukset

Koronapassin soveltamisen tarkempia rajauksia esimerkiksi tilaisuuden henkilömäärän suhteen tulee tarkastella suhteessa valmisteilla olevaan uuteen toimintamalliin, jossa rajoitustoimenpiteiden kohdentaminen perustuu riskipotentialin arviointimalliin. Mahdollista ikärajaa passin käytölle tulee tarkastella erityisesti suhteessa yhdenvertaisuuden vaatimukseen.

Vaikutusten arviointi

Koronapassin vaikutuksia tulee arvioida suhteessa siihen, millaisia rajoituksia toimialaan kohdistuisi ilman koronapassia. Tämä riippuu osittain voimassa olevista säännöksistä ja linjauksista rajoitusten suhteen ja osittain epidemiatilanteen kehityksestä.

Kulttuurin ja liikunnan toimialojen kannalta merkittävimpiä rajoitustoimia ovat olleet tartuntatautilain 58 §:n nojalla määrätyt yleisötilaisuuksia koskevat rajoitukset, tartuntatautilain 58 d §:n mukaiset asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käyttöä koskevat määräykset sekä tartuntatautilain 58 g §:n mukaiset päätökset tilojen väliaikaisesta sulkemisesta. Lisäksi kunnat ja valtion viranomaiset ovat omilla päätöksillään pitäneet omia laitoksia ja tiloja suljettuina tai rajoittaneet niiden käyttöä. Viranomaiset ovat myös antaneet suosituksia, joiden perusteella yksityiset toiminnan harjoittajat ovat keskeyttäneet tai rajoittaneet toimintaansa.

Tätä kirjoitettaessa voimassa olevat linjaukset rajoitustoimenpiteiden käytöstä perustuvat toimintasuunnitelman covid-19 –epidemian hillinnän hybridistrategian toteuttamiseen, joka on viimeksi päivitetty 23.6.2021. Valmisteilla on uusi päivitetty hybridistrategia, mutta koska sen mukaisista linjauksista rajoitustoimenpiteiden suhteen ei ole vielä varmuutta, koronapassin vaikutuksia on seuraavassa arvioitu suhteessa nyt voimassa olevien linjausten mukaisiin rajoitustoimenpiteisiin.

Yleistä koronapandemian vaikutuksista kulttuurialalla

Taiteen ja kulttuurin toimijoiden talous on hyvin voimakkaasti tai kokonaan pääsylipputulojen varassa. Esimerkiksi eniten käytetty kulttuurin muoto yleisten kirjastojen ohella, eli elokuvateatteritoiminta, ei saa käytännössä lainkaan julkista rahoitusta. Samoin suuri osa live-musiikista toimii ilman julkista tukea. Myös esimerkiksi yleishyödyllisesti toimivien valtakunnallisten ja alueellisten kulttuuritapahtumien kuluista noin 14 prosenttia tulee valtiolta muun osan tuloista tullessa pääsylipuista ja osin kunnilta. Valtionosuutta saavien teattereiden, orkestereiden ja museoiden menoista valtionosuus kattaa noin yhden kolmasosan, muun osan tullessa lipputuloina, oheismyyntinä ja kunnilta.

Taiteen ja kulttuurin työllistävä merkitys on huomattava: kulttuurin toimialoilla työskenteli vuonna 2019 noin 118 000 henkilöä ja kulttuuriammateissa noin 138 000 henkilöä (Tilastokeskus, työvoimatutkimus). Taiteen ja kulttuurin alan ammattilaisten tulonmuodostus on monisyinen. Osa on palvelussuhteessa taiteen ja kulttuurin alan yhteisöihin, kuten teattereihin, orkestereihin tai museoihin, mutta yhtä useampi, erityisesti esittävän taiteen alalla, kuten muusikot, näyttelijät, tanssijat ja sirkuksen alan ammattilaiset ovat freelancereita (esimerkiksi Suomen näyttelijäliiton työikäisistä jäsenistä jo noin 80 % on freelancereita), joiden tulot riippuvat alan työtilaisuuksista. Moni tekee muuta työtä varsinaisen taiteilijan työn lisäksi, erityisesti opetustyötä, esiintymisiä erilaisissa tilaisuuksissa yms. tai muuta palkkatyötä. Osa alan ammattilaisista on perustanut yrityksen tai toimii toiminimellä.

Covid-19-pandemia on vaikuttanut voimakkaasti taiteen ja kulttuurin toimialaan heti taudin leviämisestä eli maaliskuusta 2020 lähtien ja voimakkaat vaikutukset jatkuvat edelleen. Alan keskeisin tulolähde eli lipputulot ovat loppuneet tai vähentyneet voimakkaasti yleisötilaisuuksien osallistujamäärän rajoitusten vuoksi, jotka alkoivat jo maaliskuussa 2020.

Voimakkaat rajoitukset ovat olleet voimassa koko kevätkauden 2021 ja ne ovat käytännössä estäneet kokonaan kulttuurin ja taiteen alan tilaisuuksien järjestämisen, sillä pienille yleisömäärille, kuten 6, 10 tai 20 henkilöä, ei käytännössä ole taloudellisesti mahdollista tilaisuuksia järjestää. Osa toimijoista on kehittänyt verkkopohjaisia tapoja levittää esityksiä ja tuoda kulttuurin sisältöjä saavutettaviksi yleisöille. Se on ollut tervetullutta, mutta tulonmuodostus toiminnasta jää hyvin pieneksi.

Koska yleisötilaisuuksia ei ole voinut käytännössä järjestää, ovat työtilaisuudet loppuneet suurelta osalta alan ammattilaisista. Alan yhteisöille ei puolestaan kerry lipputulota, mistä aiheutuu taloudellisia ongelmia paitsi kyseiselle yhteisöille, myös alihankintaketjuille ja välittäjille, ja esimerkiksi elokuva-alalla koko arvoketjulle: koska elokuvateatteritoimintaa ei voi harjoittaa, ei myöskään levittäjille ja tuotantoyhtiöille kerry lipputulota (esimerkiksi tammi-maaliskuussa 2021 lipputulot kertyi elokuvateattereissa vain noin 5 % verrattuna tammi-maaliskuuhun 2020). Pandemia on kohdistunut voimakkaasti sekä yksilöihin että yhteisöihin. Tilanne on vaativa myös muissa EU:n jäsenvaltioissa. Kulttuuri- ja luovien alojen on arvioitu olevan lentoliikenteen ohella eniten pandemiasta kärsinyt toimiala EU:ssa.

Valtio on pyrkinyt vähentämään pandemiasta aiheutuvia vahinkoja lisäämällä opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan vuoden 2020 aikana lisätalousarvioilla yhteensä 110 miljoonaa euroa, vuoden 2021 ensimmäisessä lisätalousarviossa 20 miljoonaa euroa ja toisessa lisätalousarviossa 127,36 miljoonaa euroa. Määrärahat on jaettu ministeriöstä, Taiteen edistämiskeskuksesta sekä Suomen elokuvasäätiöstä. Niitä on osoitettu alan ammattilaisille ja toiminimille, alan yhteisöille, kulttuuritapahtumille, elokuvateattereille ja levittäjille, elokuva- ja draamasarjatuotannoille, seurantaloille, valtionosuutta saaville teattereille, orkestereille ja museoille, taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille, kansallisille taidelaitoksille, ja alan virastoille.

Työ- ja elinkeinoministeriön pääluokasta on tuettu luovia aloja Business Finlandin, ELY-keskusten ja kuntien kautta sekä kustannustuen jakamisella Valtiokonttorista. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan tukea on myönnetty luoville aloille vuoden 2020 aikana yhteensä noin 120 miljoonaa euroa. Tuen taiteen ja kulttuurin alalle kohdentumisen täsmällistä arviointia vaikeuttaa luovien alojen käsitteen laajuus ja monimerkityksellisyys.

Yleistä koronapandemian vaikutuksista liikunta-alalla

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n epidemiologiseen tilanteeseen perustuvan arvion kokoontumisrajoitusten tarpeesta perustuen aluehallintovirastot päättivät marraskuun lopussa 2020 tiukemmista kokoontumisrajoituksista, Niiden seurauksena muun muassa yleisötilaisuudet kiellettiin. Tämän johdosta palloilusarjojen ottelut tuli pelata tyhjille katsomoille 1.12.2020 alkaen.

Kokoontumisrajoitusten seurauksena sarjatoiminta useissa lajeissa keskeytettiin tilapäisesti joulukuussa. Taloudellisesti rajoitukset ovat aiheuttaneet merkittäviä tappioita sarjaseuroille, sillä kiinteitä kuluja ei ole voitu normaalilla tavalla kattaa tapahtumatuloilla. Pääsylipputulojen lisäksi yritys yhteistyö ottelutapahtumissa on monille seuroille merkittävä tulonlähde.

Yksistään jääkiekon SM-liigaseura työllistävät kaikkineen noin 750 kokopäiväistä työntekijää ja mm. ottelutapahtumiin liittyvissä tehtävissä noin 1000 osa-aikaista henkilöä. Liiga-seurat keräävät vuosittain yli kaksi miljoonaa asiakaskäyntiä otteluihin. Kaikkiaan sisäpalloilusarjoissa SM-liigan lisäksi on useita satoja amatteeriseuroja. Katsomorajoitukset ovat johtaneet siihen, että käytännössä koko sisäpalloilusarjojen sarjakausi jouduttiin pelaamaan tyhjille katsomoille ja tästä aiheutuneet taloudelliset tappiot tulevat vaikuttamaan seurojen talouteen negatiivisesti useamman vuoden ajan. Kokonaistappioiden suuruus on arviolta noin 40-45 miljoonaa euroa.

Muiden urheilutapahtumien osalta katsomorajoitusten vuoksi pääsylipputulojen menetys on aiheuttanut taloudellisia tappioita, joita opetus- ja kulttuuriministeriö on pyrkinyt avustamaan tapahtumista tai niiden peruuntumisista aiheutuneiden kulujen osalta. Saamatta jääneet tuotot ovat koituneet tapahtumajärjestäjien tappioiksi.

Kansalaisjärjestötoiminnassa taloudellisia menetyksiä on syntynyt niin ikään puuttuvista peli-/turnaus-/näytöstuloista sekä enenevässä määrin myös lisenssi-/jäsenmaksutulojen vähentymisenä. Taloudellisia tappioita on syntynyt tai syntymässä kansalaisjärjestötoimijoille myös harrastajakadon kautta; harrastajamäärien pieneneminen sekä seuratoiminnan laantuminen aiheuttavat taloudellisia vaikeuksia myös seurojen työntekijöille lomautuksina tai irtisanomisina. Seuroissa on 3000 päätoimista työntekijää ja useita tuhansia tuntityöntekijöitä. Usein tuntiohjaajana toimitaan opiskelijujen ohessa ja ohjaustyö on harrastuksen ja pienen ansion hankkimisen välimuoto. Rajoitukset ovat lopettaneet tai vähentäneet myös tämän useinkin nuoren elämässä tärkeän lisäansainnan muodon ja tasapainoista elämää tukevan osa-alueen.

Sulkutoimien taloudellista haittaa liikuntatoimialaan vähentää, että sulkutoimissa otetaan huomioon alueellinen epidemiatilanne. Tällöin sulkutoimet tehdään vain niillä alueilla, joilla toimet ovat välttämättömiä epidemian leviämisen estämiseksi. Sulkutoimien ollessa välttämättömiä, sulkutoimien ajallinen jaksottaminen ”pätkiin” (epidemiatilanteen salliessa) voi parantaa liikunta-alan toimijoiden taloudellista selviytymistä, kun esimerkiksi seuratoiminnassa pysytään tiiviimmin mukana ja seurat voivat perustellummin jatkaa toimintamaksujen laskuttamista harrastajilta.

Hybridistrategian toimintasuunnitelman mukaisten rajoitusten vaikutukset kulttuurialalle

Tautitilanteen kehitykseen ja tuleviin rajoituksiin liittyvä epävarmuus vaikeuttaa toiminnan ja tilaisuuksien suunnittelua ja valmistelua. Toiminnan ja tilaisuuksien järjestäminen edellyttää panostuksia hyvissä ajoin, mutta voimassa olevat rajoitukset saadaan tietää pahimmassa tapauksessa vasta muutamia päiviä ennen tapahtumaa. Tilanteella on näin ollen huomattavia vaikutuksia yleisötilaisuuksien järjestämiseen siinäkin tapauksessa, että tilaisuuden järjestämisen ajankohtana rajoitukset lopulta mahdollistavat tilaisuuden järjestämisen.

Perustaso

Kaikissa epidemiavaiheissa ovat voimassa tartuntatautilain 58 c §:ssä säädetyt perusvelvoitteet hygieniakäytännöistä, asiakkaiden ja osallistujien ohjeistuksista ja toiminnan sallimasta väljyydestä. Säännöksen perusteella ei voida johtaa sitovia rajoituksia esimerkiksi asiakaspaikkojen määrän rajoittamiseen, eikä säännöksen mukaisista velvoitteista siten aiheudu välittömiä tulonmenetyksiä. Hygieniakäytäntöjen, ohjeistuksen ja järjestelyiden toteuttamisesta aiheutuu kuitenkin tilaisuuksien järjestäjille jonkin verran lisäkustannuksia.

Toimintasuunnitelman mukaan kunnat voivat perustasolla tilanteen niin edellyttäessä antaa täydentäviä suosituksia, joiden mukaan yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia järjestettäessä asiakkailta ja toimintaan osallistuvilla sekä seurueilla on oltava *mahdollisuus ylläpitää riittävää etäisyyttä* toisiinsa. Toimija voi toteuttaa suositukset asiakasmäärää rajoittamalla, asiakaspaikka- tai tilajärjestelyin taikka muulla toimintansa erityispiirteet huomioon ottavalla tavalla, kuten esimerkiksi varmistamalla, että kaikilla asiakkailta ja osallistujilla on oma riittävän väljästi sijoitettu istuma- tai seisomapaikkansa. Suositukset eivät sinänsä ole sitovia, mutta käytännössä vastuulliset toimijat ovat aiemmin pääosin noudattaneet myös koronatoimia koskevia ei-velvoittavia suosituksia.

Kiihtymisvaihe

Velvoite järjestää toiminta niin, että henkilöillä ja seurueilla on *tosiasiallinen mahdollisuus välttää lähikontakti* voisi ensinnäkin koskea yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen tilojen käyttöä tartuntatautilain 58 d §:n soveltamisedellytysten täytyessä. Toimintasuunnitelmassa suositellaan lisäksi, että kiihtymisvaiheessa velvoite koskisi tartuntatautilain 58 §:n mukaisten päätösten nojalla yleisötilaisuuksia silloinkin, kun 58 d §:n soveltamisedellytykset eivät täyty. Kolmanneksi kunnat voisivat kiihtymisvaiheessa suositella samaa yleisölle avoimien tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettujen tilojen osalta silloinkin 58 d §:n soveltamisedellytykset eivät täyty.

Lähikontaktilla tarkoitetaan ihmisten oleskelua samassa sisätilassa alle kahden metrin etäisyydellä toisistaan yli 15 minuutin ajan tai fyysistä kontaktia toisiinsa. Sisätiloissa velvoite edellyttää siten mahdollisuutta ylläpitää vähintään kahden metrin etäisyyttä osallistujien/seurueiden välillä. Kahden metrin turvavälivaatimus rajoittaa sisätiloissa järjestettävien yleisötilaisuuksien yleisömääriä erittäin voimakkaasti. Vaikutus mahdollisiin yleisömääriin riippuu kunkin tilan olosuhteista kuten istuinten sijoittelusta katsomossa ja muista vastaavista järjestelyistä. Esimerkiksi elokuvateattereissa yleisömäärä jää Suomen ja Filmikamari ry:n arvion mukaan 10 - 25 prosenttiin tilan normaalista

kapasiteetista. Teattereita ja sinfoniaorkestereita edustavien järjestöjen arvion mukaan yleisön kokonaiskapasiteetti jää noin 15 prosenttiin normaalista. Käytännössä kahden metrin turvavälivaatimus merkitsee lipputulojen jäämistä niin pieniksi, ettei tilaisuuksia pääsääntöisesti ole taloudellisesti mahdollista järjestää lainkaan.

Kiihtymisvaiheessa olevilla alueilla kulttuurin alan yleisötilaisuuksia olisi tosiasiallisesti joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta mahdollista järjestää vain ulkotiloissa (lähinnä kesäkaudella). Teatterit, konserttitalit, keikkapaikat ja muut vastaavat kulttuuritilat pysyisivät todennäköisesti kiihtymisvaiheen alueilla pääosin suljettuina. Hyvin pienimuotoisia esityksiä, joissa kustannukset ovat alhaiset, voisi olla mahdollista järjestää.

Leviämisvaihe

Toimintasuunnitelman mukaan sisätiloissa edellytettäisiin lähikontaktin välttämismahdollisuutta koskevan vaatimuksen lisäksi, että

- osallistujille on osoitettavissa henkilökohtainen istuma- tai seisomapaikka
- osallistajat ohjataan pääsääntöisesti istumaan tai seisomaan paikoillaan
- osallistujille annetaan ohjeet siitä, miten tilaisuuden sisätiloissa sallitaan kulkeminen tilaisuuteen saapumisen, sieltä poistumisen, wc- ja pesutilassa käymisen ja muun vastaavan tarpeen yhteydessä
- osallistujamäärä voi olla enintään 50 % muun lainsäädännön nojalla tilaan hyväksyttävästä enimmäismäärästä tai, jos enimmäismäärää ei ole asetettu, käytettävissä olevien istuma- ja seisomapaikkojen määrästä (käytännössä jo lähikontaktin välttämistä koskeva velvoite rajoittaa yleisömäärän tavallisesti noin 10 – 25 prosenttiin paikkojen määrästä, joten 50 prosentin raja jää yleensä merkityksettömäksi)
- jos osallistujamäärä on yli 25, osallistajat on eriytettävä enintään 25 hengen lohkoihin
- jos ei ole osoitettavissa henkilökohtaisia istuma- ja seisomapaikkoja, osallistujamäärä voi olla enintään 10 henkeä tai osallistajat on eriytettävä enintään 10 hengen lohkoihin

Suurimmissa kulttuuritapahtumien järjestämiseen käytetyissä tiloissa voi joissakin tapauksissa olla jonkin verran mahdollisuuksia eriyttämiseen. Kun otetaan huomioon kahden metrin turvavälivaatimus sekä suojavyöhykkeitä ja erillisiä kulkureittejä, palveluita (mm. WC-tilat) ja tapahtumahenkilökuntaa koskevat vaatimukset, mahdolliset yleisömäärät jäisivät tällöinkin hyvin pieniksi. Lisäksi eriyttämisjärjestelyt aiheuttaisivat tapahtuman järjestäjille ylimääräisiä kustannuksia. Kun yhdessä lohkossa voisi olla enintään 25 henkeä ja kullekin lohkolle tulisi esimerkiksi olla erillinen tapahtumahenkilökunta, tilaisuuksien järjestäminen eriyttämisjärjestelyillä olisi oletettavasti vain harvoin taloudellisesti mielekäästä.

Ulkotiloissa olisivat sallittuja enintään 50 hengen yleisötilaisuudet. Eriyttämisjärjestelyin olisi mahdollista järjestää myös suurempi tilaisuuksia.

Leviämisvaiheen alueilla yleisötilaisuuksia ei olisi henkilömäärärajoitusten johdosta käytännössä lainkaan mahdollista järjestää sisätiloissa. Teatterit, konserttitalit, keikkapaikat, elokuvateatterit jne. pysyisivät suljettuina. Ulkotiloissa (lähinnä kesäkaudella) olisi mahdollista järjestää jonkin verran pienimuotoisia yleisötilaisuuksia, joissa kustannukset ovat alhaiset.

Koronapassin vaikutukset

Jos koronapassin avulla voidaan välttää edellä voimassa olevien linjausten mukaisten kiihtymis- ja leviämisvaiheen rajoitusten soveltaminen, näiden rajoitusten vaikutukset kulttuurialalle pystyttäisiin pääosin ehkäisemään. Rajoitukset vaikuttaisivat toimialaan hyvin laaja-alaisesti pysäyttäen suuren osan toimialan toiminnasta kokonaan, millä olisi hyvin moninaisia kerrannaisvaikutuksia. Taloudelliset vaikutukset riippuvat olennaisesti siitä, kuinka laaja-alaisesti ja pitkäaikaisesti rajoituksia jouduttaisiin asettamaan.

Hybridistrategian toimintasuunnitelman mukaisten rajoitusten vaikutukset liikunta-alalle

Koronarajoituksista on seurannut liikunnan ja urheilun toimijoille toiminnan järjestämisingelmia sekä taloudellisia tappioita. Liikunta-alan yritykset, (ml. osakeyhtiömuotoinen pelitoiminta, ”liigat”) ovat kärsineet koronarajoitteiden vuoksi merkittäviä taloudellisia tappioita. Tappioita on syntynyt

esimerkiksi ilman yleisö pelattavien ottelujen lipputulo- ja muun oheismyynnin puuttumisesta sekä liikuntapaikka- ja liikuntayrittäjien asiakaskadon ja vuokratulojen puuttumisen vuoksi.

On selvää, että tautitilanteen kehitys ja rajoituksiin liittyvä epävarmuus vaikeuttaa lajien sarjatoiminnan sekä kilpailuiden sekä turnausten järjestämisiä. Useissa lajeissa kilpailutoiminta on kansainvälisen kalenterin mukaan tapahtuvia, jolloin kilpailijoilla on oltava hyvissä ajoin tieto kilpailun toteutumisesta. Vastaavasti palloilusarjojen suunnittelu on pitkäjänteistä, koska otteluohjelmien laadinta ei tapahdu ex tempore. Nämä kaikki edellyttävät sekä taloudellisia että henkisiä panostuksia hyvissä ajoin ennen tapahtumaa, mutta voimassa olevat rajoitukset saadaan tietää pahimmassa tapauksessa vasta muutamia päiviä ennen tapahtumaa. Tällä hetkellä voimassa olevien rajoitukset eivät mahdollista kilpailutoiminnan järjestämistä taloudellisesti kannattavasti. Se aiheuttaa suurta huolta ja ärtymystä. On muistettava, että alkusyksyllä 2020, jolloin sisätiloissa oli vielä mahdollista ottaa yleisöä turvavälien katsomoihin, tapahtumissa ei tiettävästi ollut yhtään yleisössä tapahtunutta tartuntaa tai altistumista. Lajiliitot reagoivat proaktiivisesti määräyksiin siten, että katsomoihin tulevilla oli maskipakko ja käsihygieniaa kyettiin pitämään huolta.

Perustaso

Tapahtumissa on mahdollista toteuttaa varsin helposti yleisötilaisuuksien riittävät turvavälit ilman erillisiä katsojamäärien rajoituksia. Sisätilojen osalta maskipakko ja turvavälit on jo käytännössä toteutettuja ja tältä osin pääsylipputulojen menetys tulisi ottaa huomioon mikäli rajoituksia tullaan jatkamaan vielä syksyllä.

Kiihtymisvaihe

Tilaisuuden järjestäjä tulee noudattaa opetus- ja kulttuuriministeriön ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen yhdessä laatimia ohjeita koronavirustartuntojen ehkäisemisestä yleisötilaisuuksien ja yleisten kokoontumisten yhteydessä sekä julkisten tilojen käytössä sekä ottaa huomioon opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmän tekemät turvallisten tapahtumien järjestämisen periaatteet.

Ottelutapahtumat ja kilpailuiden järjestäjät kokoukset veloitetaan tartuntatautilain 58 §:n mukaisilla päätöksillä järjestämään tapahtumat siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää lähikontakti toisiinsa.

Kiihtymisvaiheen rajoitusten osalta voi todeta, että toiminnan rajausta turvaväliohjein olisi mahdollista esim. siten, että jokaiselle katsojalle on ennakoon varattu paikka, jolloin eriyttämisjärjestelyt voidaan tehdä turvallisesti sekä sisä- että ulkotiloissa.

Leviämisvaihe

Leviämisvaiheen osalta ulkotilojen enintään 50 henkilön rajaukset turvaväliohjein siten, että eriyttämisjärjestelyt mahdollistetaan, vaatii yksityiskohtaisemmat määrittelyt AVI:n päätöksentekoa varten. Epätietoisuutta ja poikkeavia päätöksiä on tehty siitä, miten katsomoissa voidaan näitä 50 henkilön lohkoja eriyttää. Tapahtumajärjestäjät ovat vastuullisia toimijoita, joille ottelutapahtumien toteuttaminen terveysturvallisesti on merkityksellistä. Tällä hetkellä viranomaiset alueilla tulkitsevat STM:n ja THL:n suosituksia eri tavoin ja se aiheuttaa suurta epätietoisuutta tapahtumien järjestäjissä. Eriyttämisjärjestelypäätökset tulisi tehdä siten, että niissä otetaan huomioon tapahtumapaikan luonne, tausta-alueet sekä tapahtuma-alueen koko. Toimintamalleja voi esimerkiksi olla katsojien ajallinen porrastus tapahtumaan ja tapahtumasta pois.

Sisätilojen katsomorajoitukset rajaavat järjestettävien turnausten ja maaotteluiden katsojien pääsyä tapahtumiin merkittävästi. Sen osalta viittaamme kesän ja syksyn 2020 kokemuksiin, jolloin turvaväleihin ja katsojien maskipakkokäytännöillä kyettiin järjestämään terveysturvallisia ottelutapahtumia yleisön ollessa paikan päällä.

Päivityksessä tulisi myös määritellä se, mitkä konkreettisesti ovat leviämisvaiheessa mainittuja aikuisten korkean tartuntariskin sisätiloja. Toimintasuunnitelmaan jätettävät määrittelemättömät asiat lisäävät epätietoisuutta ja voi aiheuttaa erilaisia linjauksia valtionhallinnon toimenpiteinä.

Koronapassin vaikutukset

Jos koronapassin avulla voidaan välttää voimassa olevien linjausten mukaisten kiihtymis- ja leviämisvaiheen rajoitusten soveltaminen, näiden rajoitusten vaikutukset liikunta- ja urheilun toimialalla pystyttäisiin pääosin ehkäisemään. Rajoitukset vaikuttaisivat toimialaan hyvin laaja-alaisesti pysäyttäen suuren osan toimialan toiminnasta kokonaan, millä olisi hyvin moninaisia kerrannaisvaikutuksia. Taloudelliset vaikutukset riippuvat olennaisesti siitä, kuinka laaja-alaisesti ja pitkäaikaisesti rajoituksia jouduttaisiin asettamaan.

Koronapassia koskevan säädösvalmisteluhankkeen yhteydessä on arvioitava muun muassa koronapassin käyttöönoton kustannukset tapahtumien ja toiminnan järjestäjille, työllisyysvaikutukset, vaikutukset sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen, vaikutukset henkiseen ja fyysiseen terveyteen/hyvinvointiin, vaikutukset yhdenvertaisuuden toteutumiseen ja lapsivaikutukset.

Kansliapäällikkö

Anita Lehikoinen

Hallitusneuvos

Joni Hiitola